

Dinsdag 12 juni 1917. Wat een schouwspel moest het dezer dagen geweest zijn van op de Kemmelberg, toen onze twee mooie Vlaamse gemeenten Wijtschate en Mesen in de lucht vlogen! De berg zelf zou van ontzetting getrild, gedaverd en gewankeld hebben. Op het kreupelhout, op de eiken-, linden- en iepenkruinen die zijn steile flanken bedekten zou huilend schroot en bruisende grond neergezegen zijn, en over de daken van de speelvilla's die er zich in het groen verborgen, zouden de gedachten aan het allesverwoestende einde der dagen gegierd hebben. Wat een schouwspel zou het daar geweest zijn!

Want de Kemmelberg was het hoogste punt van de streek. Van op de stenen toren of 'Belvédère' die naast het witgegevelde en groen beluikte drankhuis 'La belle Vue' aan de top van de Kemmelberg oprees, beheerste die de hele vlakte waar zich het titanengevecht van afgelopen week had ontsponnen. Het land van heuvels en dalen, van velden en weiden, van bossen en moeren, van brede kasseiwegen en diepe veldwegen, van hoeven, kastelen en molens, het mooie, vruchtbare land ten zuiden van Ieper deinde voor u open, schilderachtig, stil, heerlijk, vol speierende roze daken, vol blekkerende blanke gevels.

Met helder weer, dan zag men met de hulp van de kijker aan de Franse einder de schoorstenen van La Bassée, de duinen van De Panne, de Hoge Blekker van Koksijde. Men zag de Sint-Niklaastoren van Diksmuide, de Sint-Michiëlsspits van Roeselare. Het grijze Ieper met zijn stoere torens lag aan de voet van de berg. In de verte torende de Sint-Maartenskerk van Kortrijk. Dichtbij ontdekte men de Leie, de gouden rivier die langs kussens van groene weiden en op het lied van het rank ruisend riet Vlaanderen binnen golfde, traag, gezapig, vriendelijk, met langs die Leie de nijvere stadjes van Menen, Wervik, Waasten en Komen.

Dat bos van fabrieksschoorstenen, die eindeloze, machtige rij van rook gulpende monden aan de verre zuidoostelijke kim, daar lag de streek van de zwarte steden, die van de zinderende machinecentra van de machtige bolwerken van de metaalnijverheid: Tourcoing, Roubaix, Rijsel en Armentières. Maar ik vergat dat het oorlog was en desondanks toch durfde te spreken van de stilte, van de schoonheid van dit Vlaamse oord. Maar nu? Het was er al gehuil, geloei, mokeren en blaffen. Het was er al puin en dood. De einder was verwoest en de basis van de berg - Diksmuide - was weggeschoten, alleen nog wat ellendige muren stonden recht.

Ieper was een dode die verwond en gemarteld elke dag meer en meer verbrokkelde. Mesen, Wervik, Komen lagen onder het vuur van de Britse kanonnen. En daar voor u, als men de blik wierp naar het oosten, daar lag een woestenij van brand en puin, een chaos van mijntrechters en verwoeste loopgraven, een baaierd van vernielde huizen, hoeven, molens. Daar waren Wijtschate en Mesen gestorven. Wijtschate was het wijd van 'scheute', het uitgestrekte, welvarende boerendorp met zijn sterke, stoute, gesloten vrijheidlievende landhuizen, zijn statige frisse boerendeernen.

Als men door de poort van Roubaix Ieper verliet en Sint-Elooi - nu zo tragisch vermaard - en

Diependale met zijn 'De Hollandse Scheure' en Staanijs voorbijkwam, belandde men stijgend en dalend, heuvelrug op, heuvelrug neer uiteindelijk in Wijtschate. Dit was een dorp met ongeveer achthonderd huizen en vierduizend inwoners, met overal hoogten, bomen en molens. Daar, op die heuvel was het Witte Kasteel van de heer Godtschalck. Verleden week werd hardnekkig gestreden om het bezit ervan en de Britten hadden het gehaald. Van al de huizen, van de molen in het dorp achter de kerk, stond geen steen meer recht. Van de gehuchten Kwaadstraat, Vierstraat, Oosttaverne, Gapaart, Garde-de-Dieu, Kappellerie, Torreken, bestonden alleen nog de namen.

Mesen was een Vlaamse schone. Het lag op drie kilometer van Wijtschate. Het was als een teer, fris eilandje van beschaving te midden van de boerende streek. Het telde geen vierhonderd huizen, geen vijftienhonderd inwoners en toch was het een stad! Het was zo een fijn stedeken met allemaal propere 'djente', lachende huisjes, waartussen brede straten, die uitkwamen op de voorname marktplaats. Een fraai plein die marktplaats! Daar stond het oude stadhuis, daar stonden de oude, stille, welgedane woningen, daar was het borstbeeld van de landbouwkundige meester Delen, daar stond de oeroude vierkante, witgekalkte, blauwgedakte abdij, daar was de overoude romaanse kerk met zijn schone eigenaardige kerktoren.

Mesen was een van de zeldzame vrijzinnige stadjes van Zuid-Vlaanderen. Het was fier op zijn liberalisme ... en op zijn turnvereniging. En nu was het dood. Het spiegelde niets meer dan zwarte brokkelmuren in de golfjes van de Douvebeek die, aan de Kemmelberg geboren langs de zuidkant van Mesen naar Waasten trok waar ze de Leie vond. Rond Mesen lagen Hollebeke, Komen, Houthem, Ploegsteert, Waasten, Wulvergem. Tussen Mesen en Ploegsteert strekte zich het Huttebos uit. Toen de namen Mesen, Wijtschate en de andere in de kranten verschenen en weer eens op ieders lippen lagen, toen was het alsof een deel van het vaderland zichzelf weer in al zijn sensualiteit aan ons vertoonde, een niet te omschrijven emotie voor ons Vlamingen, om die bekende klanken weer te horen. Het was alsof de doden verrezen. Hoe helaas toch die tragiek dat al onze Vlaamse stadjes en dorpjes, het ene na andere hadden moeten sterven in de strijd om de vrijheid voor het land.

Dit is een fragment uit [Boek 1916-1917 van De Grote Kroniek van Ieper](#)

Related posts:

[Vergiffenis in Sint-Elooi](#)

[De Wipers Times](#)

[Dood paard aan de Posthoornstraat](#)

[Banket in de lakenhalle](#)

[Pijn aan het hart](#)

[Een 'perfecte' dag](#)

[De drie katten van het Drietorenkasteel](#)

[Drie lijken aangetroffen in Zillebeke](#)

[Taartjes in de patisserie](#)
[Ijzeren monsters](#)
[De intrede van Alphonse Vandenpeereboom](#)
[Aanval op de Tempelpoort](#)
[De eerste kermis van Ieper](#)
[Rood van verdriet](#)
[Een verschrikkelijk toneel](#)
[Wanneer zal het mijn beurt zijn?](#)
[De begrafenis van burgemeester Carton](#)
[Dit groots en akelig tafereel](#)
[Het eerste belfort](#)
[De Ieperse Longchamps](#)
[De bewogen geboorte van het Nieuwerck](#)
[Openspattende bakstenen](#)
[Brand bij de Boezingepoort](#)
[Vlammen boven de lakenhalle](#)
[Vergiftigde gaze](#)